

fejlesztésére, minőségi javítására összesen 1.557,600.000 forintot irányoztunk elő, ami a múlt évvel szemben több mint 200 milliós emelkedést mutat. Ebben az összegben benne van az állami és az államigazgatás helyi szerveinél dolgozók és nyugdíjasok társadalombiztosítási járulékaiknak és ugyanezen alkalmazottak táppénz szolgáltatásainak növekedése, végül az összes munkavállalók gyermekei után járó családi pótlékra előirányzott emelkedés összege. Az 1951. évi költségvetéssel biztosított közegészségügyi munka az említett szervezeti és minőségi változások keresztülvitelével a költségvetés összege által jellemzett fejlesztésnél lényegesen többet fog jelenteni.

Közegészségügyünk szocialista átalakításának forradalmi idejét jelentik ezek az évek, amikor a magánpraxisra épített közegészségügyi rendszert dolgozó népünk egészségét és termelésünk érdekeit hűen szolgáló szocialista egészségügyi rendszerre építjük át. (Nagy taps.)

Sárfi Rózsi és Non György felszólalása a kisdedóvról szóló törvényjavaslat vitájában (1953. március 18.)

Országgyűlési Napló, 1949. II. köt. (1950. május 8. – 1953. március 18.) 710–724.

Az 1950-es évekre a nettó reprodukció értéke annyira lecsökkent, hogy előre vetítette a népességfogyás veszélyeit. A kommunista társadalompolitika a rá jellemző diktatórikus tiltó és büntető eszközökkel reagált a helyzetre. 1953 márciusában voluntarista jellegű kormányhatározat szigorította az abortuszok feltételeit, ami lényegét tekintve az abortusztilalommal ért fel. Bevezették a gyermektelenségi adót, megszigorították az abortusztilalmat megszegők büntetési tételeit. „Az abortusz összeférhetetlen a népi demokráciával”- hirdette a pártpolitika. A szülészeti klinikák falán gyermekvállalásra buzdító feliratokat helyeztek el: „Asszonynak szülni kötelesség, leánynak szülni dicőség.” A születések számának alakulásába ez drasztikus beavatkozást jelentett. A korszakban megugrott az élve születések aránya, a következő ilyen kiugrása kb. 20 évvel később került sor, amikor is az úgynevezett. Ratkó-gyerekek – alapítottak családot. A születésszám növekedése azonban csak átmenetinek bizonyult. A tilalom eltörlése nyomán az 1960-as évek végére Magyarországon az abortuszok száma a világon a legmagasabbra nőtt. Forrásunk a kommunista népesedéspolitika ideológiai igazolását mutatja be.

SÁRFI RÓZSI: T. Országgyűlés! Kedves Elvtársak! A kisdedóvról szóló törvényjavaslatot a kulturális bizottság, letárgyalta és két módosítással elfogadta. Ez a törvényjavaslat is bizonyítéka annak, hogy a mi országunkban a legfőbb érték az ember. Népköztársaságunk Alkotmánya leszögezi, hogy a Magyar Népköztársaság különös gondot fordít a gyermekek fejlődésére és nevelésére, következetesen védelmezi érdekeiket. Népköztársaságunk Alkotmányának ezek a rendelkezései a gyermekvédelmi

intézetek és szervezetek széles hálózatának kiépítésével valósulnak meg a gyakorlatban. A felszabadulás óta ezen a téren elért eredményeinket világosan a múlt rendszerrel szemben való összehasonlítás mutatja meg. Milyen is volt a múlt rendszer úgynevezett gyermekvédelme? A „Magyar Szemle” 1935. decemberi száma közli. „Az ország legkülönbözőbb vidékein lefolytatott vizsgálatok azt mutatják, hogy a 30-as évek elején a gyermekek a magyar falvakban napi 800–1000 kalórián éltek a minimálisan szükséges 1600–2500 kalória helyett. Szeged környékén a városi gyermekek 88 százalékának, a tanyai gyermekek 98 százalékának az étrendjéből hiányzott a gyümölcs. A Pest környéken végzett kutatások mutatják, hogy a gyermekek 46 százaléka üres folyadékot vagy száraz kenyeret reggelizett.” Ilyen volt Horthy-Magyarországon a gyermekek egészségvédelme.

Minden társadalmi rendszer sajátosságát visszatükrözi az a tény, hogy milyen erősek, milyen szilárdak benne a családok. A kapitalista társadalmi rendszerben nincs és nem is lehet szó a gyermekek, a család védelméről. A maximális profitért folyó harc, a válságok, a nemzetgazdaság militarizálása szétzülleszt, szétrombolja a családot. A munkanélküliség nemcsak a felnőtt lakosságot sújtja, hanem döntően érinti a gyermekeket is. A tőkés országokban mindennapi jelenség a csavargó, kolduló gyermek, állandó a fiatal gyermekek fizikai munkában való foglalkoztatása, kizsákmányolása. Indiában, Angliában, de más kapitalista országokban is a könnyűiparban, főleg a textiliparban állandó olcsó munkaerő a 10–14 éves gyermek. A kapitalista rendszerre jellemző a fiatakorúak bűnözése, a népbetegségek, a züllés, a családok felbomlása. Már az iskola előtti korban belenevelik a gyermekekbe a tőkés társadalom örökösségének, az urak hatalma megdönthetlenségének hitét. Hasonló volt a helyzet nálunk is a felszabadulás előtt. Országunkban a kisdédóvás rendszerét az 1891. évi XV. törvénycikk vezette be. Jellemző, hogy a törvény életbelépése után csaknem 50 év múlva, 1938-ban az ország területén mindössze 1140 óvoda működött, amelyekből 248-at az egyházak és magánosok tartottak fenn. A nevelés osztályjellege az óvodában is megmutatkozott. A „népóvoda” nevelése a tőkés és földbirtokosok céljait szolgálta. Kifejlesztette a gyermekekben a félelemérzést, a büntudatot a felsőbb hatalmasságokkal szemben.

Hazánk felszabadulása után hatalmas feladatok álltak előttünk a gyermekvédelem területén. Fel kellett számolni a múlt rendszer bűnös politikáját és biztosítani kellett a gyermekek egészséges fejlődésének, védelmének feltételeit. A hároméves terv keretében államunk hatalmas összegeket fordított a gyermekvédelmi intézmények hálózatának megteremtésére. Ezen belül újjáépítettünk 1050 óvodát, 600 napközi otthont, 48 gyermekotthont és több mint 20 gyermeküdülőt létesítettünk. Döntő lépést jelentett óvodáink fejlődésében az óvodák 1948-ban történt államosítása. Ötéves tervtörvényünk kimondja, hogy a dolgozó nép, elsősorban a munkásosztály munkaképességének, családjának egészségvédelmét szolgáló intézmények fejlesztésére és létesítésre 1080 millió forintot kell beruházni, s ebből 173,5 milliót kell felhasználni az anya- és csecsemővédelem keretében szülőotthonokra, bölcsődékre, óvodákra. Óvodahálózatunk – fontosságának megfelelően – egyre nagyobb méretekben bővül, szélesedik. A

felszabadulás óta elért eredményeinket bizonyítja, hogy az 1938-as évhez viszonyítva óvodáink száma majdnem megkétszereződött. Ma 2072 óvoda nyitja ki kapuit minden reggel a beözönlő gyermekek előtt. [...]

Allamunk gondoskodása arra is kiterjed, hogy óvodáinkban szakképzett nevelőkkel biztosítsa a gyermekek megfelelő gondozását, nevelését. Az óvodában óvónőink céltudatos munkája nyomán már kisgyermekkorban megkezdődik a fiatal nemzedék szocialista nevelése, azoknak az alapvető jellemvonásoknak a kialakítása, amelyek a szocialista társadalom ifjúságát, a szocialista embert jellemzik; Szüleik, a család, lakóhelyük környezetének szépségei, építőmunkánk hősei, a sztahanovisták és más kiváló dolgozók megismertetésén keresztül fejlődik ki bennük a hazaszeregetet. A gyermekekben felébred a szeretet Rákosi elvtárs iránt és mélyen a szívébe zárják Sztálin elvtárs nevét. Az óvoda közösségében a játék és a foglalkozás közben a gyermekek felkészülnek első nagy feladatukra: az eredményes iskolai munkára. Természetesen még sok a hiányosság és megoldásra váró feladat az óvodák nevelésügyében is. Elmondhatjuk azonban, hogy az óvoda jó úton halad kettős céljának betöltése terén. Közoktatásunk legalsó fokaként valóban előkészíti az iskolát, másrészt lehetővé teszi, hogy minél több anya azzal a biztonsággal kapcsolódjék be a termelőmunkába, hogy gyermeke jó kezekben van. [...] Mi azt akarjuk, hogy minél több gyermek szülessen és nőjön fel egészségesen. Ezzel szemben a tőkés országokban újjáélesztették Malthus népbutító tanítását, aki el akarta terelni a dolgozó tömegek figyelmét arról, hogy nyomorukat a kizsákmányoló társadalmi rendszer okozza. Ennek az elméletnek a hirdetői a maximális profitért készülnek egy új világháborúra, viselnek gyilkos, háborút Koreában, Vietnamban, Malájföldön és szórnak pestis- és kolerabacilusokat békés dolgozókra, gyermekekre, nőkre, öregekre. [...]

A benyújtott törvényjavaslat célja: kialakítani az új típusú embert, aki elért eredményeinket továbbfejleszti, munkálkodik hazánk, népünk ragyogó jövőjének építésén, aktív harcosa lesz a nemzetköziség nagy eszméinek, az egész világ dolgozói szabadságának, építője lesz azoknak a nagy eszméknek, amelyeket az emberiség- halhatatlanjai, Marx, Engels, Lenin és Sztálin ránk hagytak örökségül. [...]

NON György: T. Országgyűlés! Kedves Elvtársak! A kisedővásról szóló törvényjavaslat – amelyről a t. Országgyűlés most határozni fog, újabb lépés a szocializmus alapelvei megvalósításának útján, újabb bizonyíték amellet, hogy népi demokráciánk magasabb rendű társadalmat épít. [...]

E század elején a kapitalizmus új szakasza, az imperializmus fokozta a dolgozók nyomorát, a viszonylagos túlnépesedést, a munkanélküliséget. Ezzel egyidejűleg a kispolgárság százezreit és a kisárutermelő parasztság millióit juttatta koldusbotra. Ilyen viszonyok között a kispolgárság és a parasztság körében elterjedt a születés-szabályozás, a magzatelhajtás gyakorlata és ezzel párhuzamosan könyvekben, újságokban, folyóiratokban feléledtek Malthus hamis tanításai. Ez a jelenség arra készítette Lenint, nagy tanítónkat, hogy 1913. április 16-án cikket írjon a Pravdában a neo-malthusianizmus ellen. A neo-malthusianizmus – mutatott rá Lenin – a kispolgárság menekülése a kapitalizmus okozta nyomorból és megaláztatásból.. A kispolgár

háaspár így gondolkozik: Mi már csak megleszünk valahogy, de Isten ments, hogy gyermekünk legyen. „Az öntudatos munkás – írta Lenin – végtelenül messze áll ettől a felfogástól. [...] A munkások gyermekeket szülnek, hogy azok még jobban, még hatalmasabb egységben, még öntudatosabban és még nálunk is határozottabban harcoljanak a kapitalista életviszonyok ellen. Az öntudatos munkások mindig a legkíméletlenebb harcot kell, hogy folytassák a magzatelhajtást hirdető reakciós és gyáva tanításai ellen. [...]

Népünk szeretett vezére, Rákosi Mátyás elvtárs az elmúlt év decemberében mondott beszédében az e téren bekövetkezett változásról a következőket mondta: „Az ezer főre jutó természetes szaporodás 1952-ben 47 százalékkal volt magasabb, mint 1938-ban, az ezer lakosra eső házasságkötések száma 20 százalékkal nagyobb, mint 1938-ban. A csecsemőhalandóság 1952-ben majdnem fele annak, mint 1938-ban volt.” De Rákosi elvtárs rámutatott arra is, hogy „a népszaporodás aránya messze elmarad a Szovjetunió vagy Lengyelország népszaporodásától, hogy ezen a téren nagy károkat okoz a lelkiismeretlen orvosok és szülésznők garázdálkodása, a magzatelhajtás elburjánzása. Rákosi elvtárs beszámolója azt a feladatot állította elénk, hogy fokozzuk a harcot a lelkiismeretlen orvosok és szülésznők garázdálkodása ellen. De ezzel egyidejűleg harcolni kell az „egyke” maradványai ellen, amelyek a kispolgárság és részben a parasztság körében még megvannak. Ezek a rétegek a Horthy-rendszerben és azelőtt az „egykével” és „egyesével” próbálták a maguk módján védekezni, menekülni a nyomorból, amelybe őket a tőkés rendszer kíméletlenül taszította. Ma a mi hazánkban mindenki szántára biztosítva van a munka és a munkával arányos részesedés a nemzeti jövedelemből. Nálunk a dolgozókat nem fenyegeti munkanélküliség. Az új agrotechnikai módszerek, a mezőgazdaság gépesítése lényegesen megnöveli a magyar föld hozamát. Termelőségünkben akad bőven munka és biztos megélhetés a dolgozó panasztok gyermekei számára. Megszűntek azok a gazdasági viszonyok, amelyeknek eredményeképpen divatba jött az „egyke” és az „egy se”. Meg kell szüntetni a születések korlátozásának gyakorlatát is, ami, mint a múlt egyik átkos maradványa, még mindig pusztít sorainkban.

WEIL EMIL

A népjóléti költségvetés

Magyar Orvosi Szemle, 2. évf. (1948) 8. sz. 149–151.

Dr. Weil Emil (1897–1954) orvos, radiológus, később egyetemi tanár. 1928-ban kapcsolódott be a munkásmozgalomba, a szocialista orvoscsoport egyik megalapítója. 1936-ban államellenes szervezkedés vádjával letartóztatták és 10 évre elítélték. 1945-ben történt szabadulását követően részt vett az Orvosszakszervezet létrehozásában, s